

Heřmanův Městec

Památky promlouvají

Vítáme Vás v Heřmanově Městci a jeho místních částech Konopáč, Chotěnice s Radlínem. Přijměte pozvání na procházku městem, které se pyšní památkami, bohatou historií a krásnou okolní přírodou v podhůří Železných hor.

Heřmanův Městec je označován jako brána Železných hor, leží na jejich úpatí v nadmořské výšce 262–295 m. Počátky našeho města souvisí se sídly v nedalekém Kostelci u Heřmanova Městce a tvrzí v Mrdicích, která se kdysi nacházela severním směrem od města. Doklady o založení města nebyly dochovány, ale předpokládáme, že město vzniklo asi ve druhé polovině 13. století nebo na počátku 14. století na trase jedné stezky patřící k Trstenické cestě, která spojovala Čechy s Moravou. Nejstarší písemnou historickou zmínkou o Heřmanově Městci je vklad v zemských deskách trhových a pochází z roku 1325. V ní je uveden první doložený majitel města **Heřman z Mrdic**. Rod Heřmanů z Mrdic vlastnil panství až do konce 14. století. O tom, že skutečně tvrz za městem existovala, svědčí dodnes terénní nerovnosti a archeologické nálezy z těchto míst. Proto je s městem spojována pověst o rytířích Heřmanech, kterou poprvé zveřejnil v roce 1875 heřmanoměstecký rodák a spisovatel Rudolf Pokorný.

Pověst vypráví, že rytíř Heřman měl se svou manželkou dvanáct synů. Sídlil na tvrzi v Mrdicích, která se nacházela na pozemcích severním směrem od dnešního města. Když synové vyrostli a zdělili panství svého otce, změnili poklidný život a začali v kraji škodit, přepadat a loupit. Proto se proti nim vydalo královské vojsko a obklíčilo je. Heřmani viděli, že je zle, že se sami neubrání a potřebují pomoc. Po proudu potoka protékajícího městem poslali svým sousedům na znamení pomoci leknínový list. Spojenci pochopili, dorazili včas a královské vojsko bylo nuceno ustoupit. List leknínu jako znamení leknutí pak přijali Heřmani za své erbovní znamení. Bratři pokračovali v loupení po krajině, a tak opět přitáhlo královské vojsko. Nejprve ale královští porazili jejich okolní spojence a pak se vydali k Městci. Město

bylo obklíčeno, bratři Heřmani pocítili nebezpečí a prchali podzemní chodbou, která vedla k nedaleké tvrzi v Kostelci. Ovšem tentokrát byl dobyt i Kostelec, královské vojsko zaskočilo Heřmany v podzemní chodbě a pobilo je. Bratři neměli klid ani po smrti. Na stěně uvnitř kostela sv. Petra a Pavla v Kostelci, který byl na místě tvrze vystavěn, klečí postavy rytířů ve zbroji, bez helmic. Marně se je obyvatelé pokoušeli zabít, zůstalo jich tam devět a dodnes prosí za odpuštění.

V polovině 15. století bylo město již značně rozsáhlé, nacházel se tu pivovar, tři mlýny a prosperující obchod, s nímž souvisí i počátky židovského osídlení. V 16. století získalo řadu práv a privilegií. Mezi ně patřilo právo užívat erb, a to na modrém štítě zelený leknínový list se stáčeující se stopkou a dvěma lístky. V letech 1591–1661 vlastnili město pánové ze Žerotína a Berkové z Dubé a v té době se již poprvé mluví o heřmanoměsteckém zámku. Po těžkých dobách třicetileté války koupil panství v roce 1661 Jan Karel svobodný pán Špork. Šporkové se starali o povznesení města i jeho okolí. Zasloužili se především o stavbu chrámu sv. Bartoloměje, přestavbu zámku a hřbitovního kostelíka Matky Boží, nechali postavit několik soch světců. Dalšími významnými majiteli byl od roku 1828 rod Kinských. Jeho členové pokračovali v podpoře města a chudiny, existovala tu nemocnice s bezplatně poskytovanou lékařskou péčí, dětská opatrovna a soukromé sanatorium. Nastaly také rozsáhlé úpravy zámku a přeměna parku. Na konci 19. století se objevuje i počínající průmysl a od roku 1882 bylo město spojeno i po železnici. Dvacáté století přineslo postupný rozvoj města v mnoha oblastech, ale i tragické události spojené se světovými válkami.

2 ŽIDOVSKÉ MĚSTO

Počátky židovského osídlení v Heřmanově Městci sahají pravděpodobně do doby před rokem 1450. Židovská obec tu vznikla na počátku 16. století, Židé sídlili původně jižně od náměstí, v dnešní ulici Pokorného, kde měli i svoji dřevěnou synagogu. Po roce 1623, kdy vyhořelo téměř celé město, se přemístili do ulice směrem na Pardubice. Vybudovali si na jejím okraji blízko náměstí novou synagogu, kterou jim povolil postavit hrabě Jan Karel Špork. Židovská obec se výrazně rozrůstala, měla vlastní správu, purkmistra, ponocné, rychtáře, doktora i košera. Po vydání nových nařízení roku 1726 (tzv. translokačního reskriptu) nevyhovovala vzdálenost kostela na náměstí a synagogy, proto bylo rozhodnuto postavit synagogu na jiném místě. Omezení způsobila, že se z „Židovského města“ stalo **ghetto**, které vymezovaly tři závory na začátku a konci tzv. Židovské ulice a v uličce severní. Zrušením židovské samosprávy se Židé stali podřízenými vrchnosti, ale šporkovská vrchnost byla Židům nakloněna. Z této doby (1753) se také dochoval **oslavný grafický list** židovské obce věnovaný **Janu Václavu Šporkovi** a jeho manželce Eleonoře, z kterého je patrná snaha zachovat si přízeň svého nového pána. Roku 1760 byla dokončena výstavba nové barokní synagogy (na místě té dnešní). Rostoucímu počtu obyvatel ale synagoga přestala stačit. Vůbec **největší počet židovských obyvatel** ve městě byl zaznamenán v roce 1848, což představovalo **840 osob**. V tomto roce se zrušilo rozhodnutí o omezení pohybu židovských občanů, kteří se už mohli stěhovat mimo ghetto. v roce 1862 byla otevřena v sousedství synagogy německá soukromá škola. Navštěvovaly ji i děti z nežidovských rodin, a proto byla v roce 1870 změněna na veřejnou a existovala do roku 1908. Synagogu přestavěl roku **1870 do dnešní novorománské podoby** známý slatiňanský architekt a restaurátor **František Schmoranz** starší. Vstup na ženskou

galerii synagogy umožňovala spojovací chodba z prvního patra sousední budovy školy, v níž se nacházelo po určitou dobu i sídlo krajského rabína. Na východním štítu synagogy bylo umístěno kamenné desatero a nad okny hebrejský nápis (Žalm 100, verš 4) „Vstupujte v brány Jeho s díky, v síně Jeho s chválou, děkujte Mu, oslavujte jeho jméno.“ K bohoslužbám se synagoga užívala do roku 1940, následoval tragický rok 1942, kdy bylo více jak 60 příslušníků židovské obce deportováno do koncentračních táborů a obec tak vlastně zanikla. Po válce se vrátily pouze tři ženy a téměř pětisetleté židovské osídlení zaniká. Synagogu a sousední bývalou židovskou školu koupila roku 1948 Českobratrská církev evangelická. Škola sloužila jako modlitebna, synagoga většinou jako skladiště různých institucí a velmi chátrala. V roce 1986 je vykoupilo město, počítalo se s **demolicí** a novou výstavbou. Většina chátrajících domů na počátku 80. let 20. století byla v této části města zbourána. O záchranu toho, co zbylo, se zasloužilo město a Společnost ochránců židovské kultury s panem Ladislavem Marešem. V roce 1991 byly synagoga, bývalá židovská škola, přilehlý dvojdomek a židovský hřbitov zapsány do **seznamu kulturních památek**. V letech 1992–2001 následovaly nákladné rekonstrukce, které zachránily vzácné dědictví po našich předcích. Bývalá židovská škola se stala galerií s díly východočeských malířů a sochařů pod názvem **Gallery Cyrany**. Nádhernou sbírku výtvarných děl významných umělců pro ni věnovali městu manželé Ema a Josef Horákoví. Zrekonstruovaný židovský dvojdomek je využíván jako výstavní síň. Obnovená synagoga se stala místem pro kulturní setkávání, je místem slavnostním, zajíždějí sem i návštěvy židovských obcí z celého světa.

3 ŽIDOVSKÝ HŘBITOV

Židovský hřbitov v Heřmanově Městci je nejstarším v pardubickém regionu a zároveň se řadí k největším a nejstarším v České republice. Předpokládá se, že hřbitov tu existoval již v druhé polovině 15. století a od té doby se užíval až do roku 1940. Původně byl hřbitov mnohem menší. Jeho nejstarší část je zvýšená navážkami, kterými se zpočátku řešil nedostatek místa. Pro rozrůstající se obec musel být několikrát rozšiřován. První známé rozšíření hřbitova nastalo za Jana Karla hraběte Šporka roku 1667. Při posledním jeho zvětšení roku 1838 byla postavena i márnice a hřbitov získal rozlohu 3 972 m². Již od roku 1643 působilo v židovské obci pohřební **bratrstvo Chevra kadiša**, které se staralo o vyřizování posledních věcí člověka. Jeho stanovy byly z hebrejštiny roku 1817 přeloženy do němčiny a podařilo se jejich opis uchovat do dnešních dní. Na ploše hřbitova tvaru nepravidelného čtyřúhelníku se nachází ve **21 nestejných řadách celkem 1077 náhrobních kamenů** různého stáří, velikostí a materiálů, s nápisy hebrejskými, německými, českými a kombinovanými. Jsou dokladem vývoje náhrobků východočeských hřbitovů, ukázkou asymetrických stél (asi 48 kusů) a bohaté symboliky. Nejstarší dochovaný čitelný náhrobek pochází z roku 1647. Vůbec nejstarší náhrobky jsou umístěné v jižní vyvýšené části plochy hřbitova. Střední část obsahuje **náhrobky renesanční, barokní a klasicistní a také jednu ornamentálně zdobenou tumbu** z r. 1844 s plechovou stříškou. Za pozornost stojí i náhrobek Abrahama Weisse, zakladatele synagogy v Přelouči, která je na náhrobku vytesána. Je tu také uložena jedna z nejstarších uren v Rakousku-Uhersku pocházející z roku 1915. V jihovýchodní části hřbitova je monumentální hrobka rodiny Baerů z poloviny 19. století. V severní části se nacházejí náhrobky **nejnovější**, a to z 2. poloviny 19. a 20. století. Jména heřmanoměsteckých občanů židovského původu, kteří byli v roce 1942 deportováni do koncentračních táborů, připomíná

od roku 2002 **pomník obětem holocaustu**, jehož autory jsou bratři František a Josef Pleskotovi z Heřmanova Městce. Hebrejský nápis „Založen a dokončen je nový dům věčnosti. Dobročinnost zachrání před smrtí.“ doplněný chronogramem 1838 je umístěn nad vchodem do márnice. V jihozápadním rohu hřbitova býval domek hrobníka, ve kterém dnes bydlí správce hřbitova. Na hřbitově se pohřbívalo až do **2. světové války**. Roku 1940 zanikla místní náboženská obec a v roce 1942 je likvidováno židovské obyvatelstvo města jeho nuceným odsunem do koncentračních táborů. Celkem bylo z Heřmanova Městce **odvečeno přes 60 osob**. Po válce se zpátky vrátily pouze tři ženy, které přežily. Hřbitov chátral, zarůstal náletovými dřevinami, poškozeny byly obvodové zdi, márnice, domek i branky. Po roce 1989 zachránila hřbitov Společnost ochránců židovské kultury v Heřmanově Městci iniciovaná panem Ladislavem Marešem a za pomoci řady dobrovolníků tak obnovila kulturní památku. **K 50. výročí holocaustu** v roce 1992 byla na márnici hřbitova odhalena občanům židovské obce pamětní deska. V márnici je uložena obecní rakev s panty určená pouze k převážení zemřelých, kteří byli pohřbívaní jen v rubáši, aby tělo mělo kontakt se zemí. Je tu uchován zrestaurovaný pohřební vůz (**furgon**) pocházející z židovského hřbitova z Hořic v Podkrkonoší. Hřbitov spravuje Židovská obec v Praze, jeho návštěvy umožní TIC Pohúdka náměstí Míru 288 v Heřmanově Městci.

4 KOSTEL SV. BARTOLOMĚJE

První písemnou zmínku o Heřmanově Městci máme z roku 1325. Je pravděpodobné, že již tehdy zde stál kostel zasvěcený sv. Bartolomějovi. V pramenech je poprvé uváděn jako farní kostel v listině pražského arcibiskupa Arnošta z Pardubic z roku 1349, kterou žádal papeže Klementa VI. o převod kostela do působnosti litomyšlského biskupa. Přesnou podobu tohoto gotického kostelíka ani jeho renesančního následovníka neznáme. Po velkém požáru v roce 1740 přistoupil majitel panství Jan Václav hrabě Špork k úplné přestavbě vyhořelého kostela. Projekt a stavbu zadal tehdy sotva tříadvacetiletému stavitelskému mistru **Františku Tomáši Jedličkovi**. Ten postavil v letech 1756–61 pod vlivem rakouské pozdně barokní architektury s rokokovými dekoračními prvky kostel. Starší období připomíná jen křtitelnice s letopočtem 1536, původně gotická věž citlivě včleněná do barokní novostavby, krypty v kostele a několik desek s erby a náhrobními nápisy umístěnými v současné sakristii. Stavba je vysoce hodnocena pro svoji **slohou vyhraněnost** a stylově jednotnou výzdobu. Jedná se o zdařilou realizaci sklonku **baroka** u nás, které **přesahuje rámec lokální východočeské architektury**. Při vstupu vítá návštěvníka bohatě členěné průčelí. Ve štítě je socha sv. Bartoloměje. Po jeho stranách a na vrcholu jsou sochy dětských postav (putti) se symboly tří hlavních ctností – víry, naděje a lásky, které pocházejí z dílny **Kajetána Beuthla**. Nad hlavním vchodem je v pískovcovém bloku vytesaný úplný erb rodiny donátorů – Šporků. Kostel je jednoduší se čtyřmi bočními prostory a věží vysokou téměř 37 m. Klenby kostela poskytly malířům pozdního baroka **Františku Xaveru Balkovi** a jeho žákovi **Janu Quriniu Jahnovi** vhodný prostor k zobrazení celého cyklu fresek s legendou o sv. Bartoloměji, od jeho apoštolského působení přes umučení až k oslavení

na nebesích. Na klenbě mezi oratořemi je zobrazena nad anděly nesoucími kříž Boží Trojice. Pozadí hlavního oltáře je vyplněno vysokou **iluzivní freskou** od **Josefa Kramolína** s postavami sv. Bartoloměje, sv. Petra a Pavla a sv. Václava. Výzdoba kostela pochází převážně z období jeho stavby a je slohově jednotná. Mezi vynikající řezbářská díla patří kazatelna a oltář sv. Jana Nepomuckého z dílenského okruhu významné východočeské řezbářské rodiny Pacáků. Pozoruhodností je na levé straně presbytáře oltář s reliéfovou scénou **starozákonní postavy Melchizedecha**, což je jistá rarita tohoto kostela. Na kruchtě jsou mohutné původní barokní dvoumanuálové **varhany**. Pod kostelem se nacházejí **tři hrobky**, hrobka rodiny stavitele kostela Jedličky, hrobka městeckých farářů a nejvýznamnější hrobka žerotínská, rozkládající se pod hlavním oltářem s ostatky majitelů panství na sklonku 16. a začátku 17. století z rodu Oprštorfů a Žerotínů. Tato jediná je přístupná. **Zvony**, kterými byla vybavena věž, padly za oběť světovým válkám. Naposled byly odvezeny čtyři zvony v roce 1942 a doposud se je nepodařilo nahradit. Na jižní straně kostela u pomníku padlých v první světové válce stojí kopie sochy **sv. Antonína Paduánského**, kterou vytvořil v roce 1928 Josef Pleskot. Původní barokní socha z roku 1748 stála před průčelím kostela a při stěhování v roce 1919 se rozbila. Kostel prošel řadou úprav a oprav. Z těch posledních výrazných zmiňme hlavně úpravu liturgického prostoru (1965 dle návrhu P. Václava Jakubce). Poslední generální oprava vnějšího pláště, krovu a střechy kostela sv. Bartoloměje proběhla díky příspěvkům státu, města, církve, řady sponzorů i mnoha obětavých občanů v roce 2002.

5 NÁMĚSTÍ MÍRU

Střed města byl v roce 1990 vyhlášen **městskou památkovou zónou**. Náměstí dominuje již zmíněný pozdně barokní **kostel sv. Bartoloměje** (1756–1761), v jeho sousedství se nachází ze stejné doby **fara**. Zeleň do středu náměstí přinesly čtyři lípy vysazené po vzniku republiky v r. 1918. Díváme-li se na ně od hlavní silnice, je vlevo **Lípa praotce Čecha**, za ní **Lípa doby husitské a českobratrské**, vedle ní **Lípa probuzení** a před ní **Lípa svobody**. Na jižní straně náměstí nás upoutají měšťanské domy. Jednopatrový **dům č. 180 (Janáčkův)** z roku 1902 má bohatou fasádu a novorenesanční štít zdobený reliéfem sv. Jiří na koni, který zabíjí draka. Sousední jednopatrový **dům č. 181 (Beránkův)** s arkýřem je také z roku 1902, nese reliéf secesního anděla v podobě okřídlené dívky s květinami. Barokně klasicistní stavbou s vikýřem a mansardovou střechou z 2. poloviny 18. století je měšťanský **dům č. 179 od stavitele Tomáše Jedličky**. V letech 1901–1932 v něm sídlila pošta. **Hotel Bílý beránek** je klasicistní stavba asi z první třetiny 19. století, později upravená, v roce 1922 tu začalo promítat kino. V jihovýchodní části náměstí jednopatrový **barokně klasicistní dům č. 30** s valbovou střechou z konce 18. století patří k nejstarším

domům ve městě (dnes restaurace U Slunce). Na severní straně náměstí se v **č. 282** narodil básník a spisovatel **Rudolf Pokorný** (1853–1887). Sousední **dům č. 283 – lékárna** – je původní klasicistní stavba asi z první třetiny 19. století, přestavěná pozdně secesně v r. 1914, druhé patro oživují vázy a reliéfní sluneční hodiny s latinským nápisem. V domě **č. 290** bylo v roce 1848 otevřeno Vojtěchem Bucharem soukromé **Bucharovo sanatorium**, které připomíná na domě deska. Novorenesanční **školní budova č. 1** byla postavena na místě bývalé radnice, obecního a měšťanského domu v roce 1896. Ve východní části náměstí ve volně stojící dvoupatrové budově **Staré radnice (č. 22)** se narodil roku 1867 omladinář a vlastenec **Karel Stanislav Sokol**. Zde umístěný bronzový medailon s podobiznou K. S. Sokola je dílem sochaře **Ladislava Šalouna**.

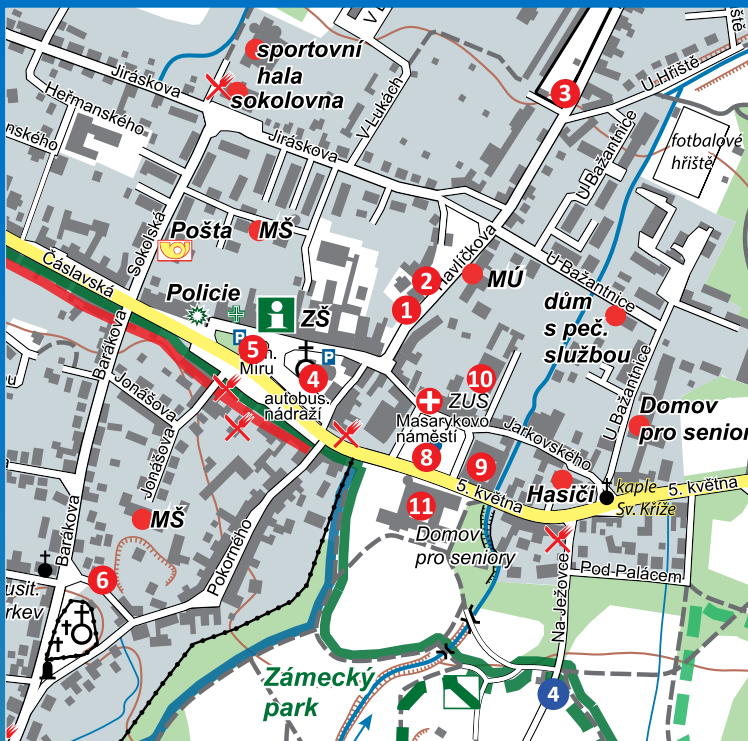
6 KOSTEL ZVĚSTOVÁNÍ PANNY MARIE

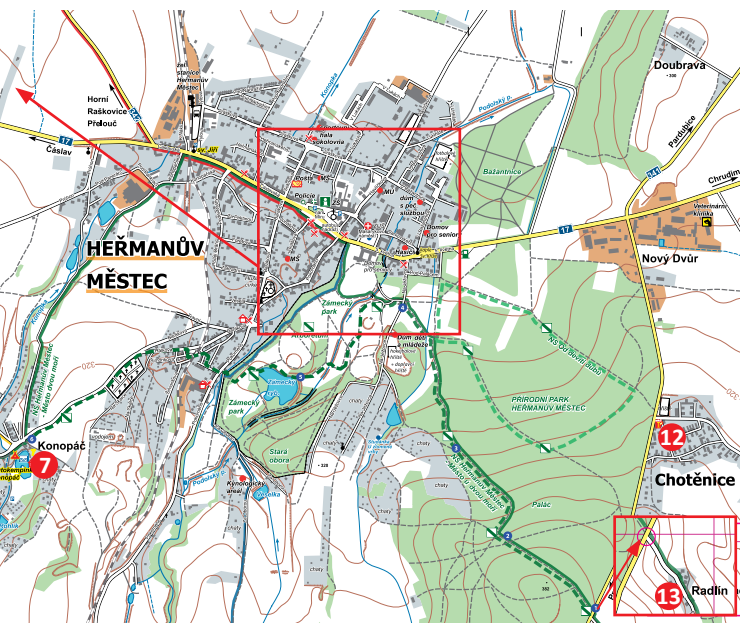
V areálu starého hřbitova u kostela Zvěstování Panny Marie se nalézá několik památek. Jedná se o kostelík Zvěstování Panny Marie, hřbitov se vzácnými kovovými a kamennými náhrobků a barokní zvonici. Do areálu se vstupuje klasicistní branou z roku 1861. Ve východní části hřbitova stojí **kostelík Zvěstování Panny Marie** (zvaný také Matky Boží), jednolodní stavba s odsazeným kněžištěm. Jeho vznik je datován do období renesance, pravděpodobně 2. poloviny 16. století. Kamenný portál je vzniklý druhotným sesazením starších prvků, ale zda kostelík vznikl rozšířením původní gotické sakrální stavby, nelze doposud spolehlivě doložit. Současnou podobu získal kostelík v 18. století, kdy bylo roku 1776 upraveno hlavní průčelí a v roce 1791 byl rozšířen o sakristii. Součástí fasády kostela je **pět zapuštěných náhrobníků**, z nichž jsou některé již nečitelné. Nápadný pískovcový náhrobník modlíci se ženy u jeho vchodu pochází z roku 1607. Interiér kostela je jednoduchý. Loď má hloubku dvou polí, přibližně čtvercového půdorysu, klenutých valenými klenbami. Na triumfálním oblouku je **freska sv. Trojice**, hlavní oltář Zvěstování Panny Marie z let kolem roku 1740 má bohatě vyřezávaný rám s obrazem Panny Marie. V levé části kněžiště je umístěn náhrobní kámen z 16. století. Pravou stranu kostela zdobí **dřevěný epitaf z roku 1616** věnovaný památce tří manželů a dětem od vdovy Doroty Karáskové. Zajímavé jsou přední lavice, jejichž vyřezávané bočnice představují figury ze znaku hrabat Šporků. **Hřbitov** se začal využívat po roce 1783, kdy bylo vydáno nařízení o zákazu pohřbívat v živé zástavbě a byl zrušen hřbitov u kostela sv. Bartoloměje. Sloužil do roku 1886, kdy byl vybudován současný nový hřbitov za městem. Ze vzácných památkově chráněných náhrobníků se tu nachází **empírový náhrobek** s vrcholovou vázou z roku 1796, **kovový tepaný kříž**

z poloviny 18. stol. a **náhrobky rodiny Greiffenklau**, které byly přemístěny ze zámeckého parku po koupi panství rodinou Kinských. **Barokní zvonici** s krásnou cibulovitou bání krytou šindelem nechal postavit roku 1711 Jan Josef hrabě Špork. Tvoří ji zděné přízemí a roubené patro. Zděná část byla využívána jako márnice a část jako skladiště, odkud se vstupovalo do dřevěné nadzemní části se zvonem. **Původní zvon** zvonice z roku 1614 přečkal konfiskaci za první světové války, ale roku 1942 byl odvezen a nevrátil se. Nyní je tu zvon z roku 1775 převezený po druhé světové válce z kaple sv. Kříže, která se nachází při hlavní silnici směrem na Chrudim. Zvonice a hřbitov jsou od roku 2004 majetkem města. Naproti areálu přes silnici stojí **kostel Církve československé husitské**, který byl postaven v letech 1929–30 heřmanoměsteckým stavitelem **Emanuelem Dostálem** podle projektu architekta **Ferdinanda Potůčka z Pardubic**. Je příkladem moderní meziválečné české architektury **puristicko-konstruktivistického směru**. Budova je 28 m dlouhá a její věž dosahuje výšky 20,2 m. Pamětní kámen s deskou z vápennopodolského vápence připomínající slavnost položení základního kamene, která se konala v neděli 21. 7. 1929, je zasazený ve zdi vestibulu kostela. Při slavnostním otevření sboru 21. 9. 1930 převzal klíče jeho první duchovní Karel Jelínek. Bohoslužebná síň kostela je osvětlená velkými okny, působí svou jednoduchostí a prostorem. V jejím průčelí za bohoslužebným dubovým stolem je velký nástěnný freskový obraz od akademického malíře Václava Kučery „**Usmíření**“ z roku 1932. V chrámovém prostoru jsou umístěny dvě **pamětní desky z černé švédské žuly**, které připomínají prvního patriarchu Církve československé Karla Farského a Karla Jelínka, prvního duchovního správce v Heřmanově Městci.

- 1 **Souhrnná informační tabule** o pamětihodnostech města a jeho místních částí umístěná v interiéru synagogy.
- 2 Z významných staveb bývalého „Židovského města“ se dochovala novorománská synagoga přestavěná roku 1870 Františkem Schmoranzem starším, židovská škola (dnes Gallery Cyrany) a židovský dvojdomek.
- 3 **Židovský hřbitov** pocházející z 2. poloviny 15. století patří k nejstarším a největším židovským hřbitovům v České republice. Obsahuje celkem 1077 náhrobních kamenů.
- 4 **Kostel sv. Bartoloměje** je barokní stavba z let 1756–1761, postavená na místě starého kostela stavitelem Františkem Tomášem Jedličkou za hraběte Jan Václava Šporka.
- 5 **Náměstí Míru** – přirozené centrum města je spolu s přilehlými částmi od roku 1990 městskou památkovou zónou.
- 6 Areál starého hřbitova u kostela **Zvěstování Panny Marie** zahrnuje kostelík z 2. poloviny 16. století, hřbitov s památkově chráněnými náhrobky, barokní zvonici a ohradní zeď.
- 7 **Konopáč** býval uváděn jako samota, později tu byly zřízeny Eliščiny lázně a koupaliště. Dnes je známý jako sportovně-rekreační areál.

- 8** Na **Masarykově náměstí** najdeme kašnu z roku 1848. Sochy světců sv. Václava a sv. Jana Nepomuckého jsou barokní díla z první poloviny 18. století.
- 9** **Medov**, původně hospodářský dvůr a úřednický dům, pochází z 16. století. Náležel k zámeckému areálu, prošel dalšími úpravami a je rodným místem Jiřího Gutha-Jarkovského.
- 10** **Hřebčín** byl postaven v roce 1875 v novorománském slohu po zrušení původních koníren v zámku. Patří pod Národní hřebčín Kladruby nad Labem a slouží k výcviku hřebců.
- 11** **Zámek** z 16. století byl několikrát přestavován a upravován. Posledními majiteli byla rodina Kinských. Dnes slouží jako Domov pro seniory hlavního města Prahy.
- 12** Nejstarší zpráva o **Chotěnicích** pochází z roku 1485 a týká se rodu Kubanů. Ve vsi je kaplička sv. Václava z roku 1863 a pomník padlým obětem první světové války z roku 1927.
- 13** Mezi nejstarší zmínky o **Radlíně** patří záznamy z 15. století. Na jeho návsi stojí socha sv. Jana Nepomuckého z roku 1884 a dřevěná zvonice.

O Konopáči, který je dnes místní částí Heřmanova Městce, se zmiňují až topografie z 19. století. Je uváděn jako samota u Heřmanova Městce a později jako osada k němu náležející. Název Konopáč má být odvozen od názvu rybníka, ve kterém se dříve močilo konopí pěstované na blízkých polích. Osada se skládala z domků rozložených v zeleni po úbočích skloněných k potoku, kterému se říkalo Zlatý potok (dnes Konopáčský potok). V Sommerově topografii z roku 1837 jsou v této části města uváděny Eliščiny lázně. Roku 1835 je tu založil nedaleko městské cihelny obchodník Antonín Vambere z Heřmanova Městce a nazval je podle své ženy **Elisenbad-Eliščiny lázně**. Byla to dlouhá přízemní budova s vanami, do které přiváděli vodu na koupele s údajně léčivými účinky z blízké **studánky**. Pokoje pro hosty se nacházely v hostinci za potokem. V tu dobu se stal Konopáč vyhledávaným rekreačním střediskem především o víkendech. Lázně byly v roce 1848 přeměněny v továrnu na sirky pod názvem „A. Vambere a Comp.“, která se udržela do roku 1868. V pozdějších dobách tato budova sloužila k hospodářským účelům a většinou jako hostinec. V dnešní době tu stojí už jiná zástavba. V městské **cihelně**, která stávala nad rybníkem, skončili s výrobou cihel v roce 1887. Po obou stranách horní cesty se nacházely **lomy na písek** a dobrý **stavební kámen**. Kdysi bývalo v okolí Konopáče mnoho rybníků a na Konopáčském potoku jich zůstalo v pozdějších dobách pět: **Martin, Herout, Houska, Rohlík, Konopáč**. Z posledního rybníka bylo vytvořeno **koupaliště**. Podnět ke zřízení koupaliště dal Občanský klub a Klub českých turistů v Heřmanově Městci. V roce 1902 vzniklo v Heřmanově Městci Sdružení plovárenské, které se začalo zabývat jeho

přípravou. Práce na výstavbě byly zahájeny roku 1904. Na místě dnešní restaurace ve stráni byla tehdy postavena kabina, vyčištěno dno rybníka, upraveny hráze, zřízeny lavičky. Následovalo rozšíření plaveckých kabin, výstavba skokanské věže a budovy sociálního zařízení. Další velké úpravy pokračovaly v letech 1932 a 1935. Koupaliště bylo za finanční podpory Městské spořitelny rozšířeno, břehy byly zpevněny kamenem, rybník zpřístupněn ze všech stran po kamenných schodech a uprostřed byl ponechán malý ostrůvek. Staré kabiny byly zbourány, vystavěny nové plavecké kabiny a čtyři řady kabin k sezónnímu pronajmutí, sprchy i hřiště. Vybudována byla nová budova restaurace s terasou a další stavební plány přerušila **2. světová válka**. V roce 1964 areál rozšířil státní podnik Restaurace Pardubice, vybudoval chatovou osadu, stanový tábor a převzal provoz restaurace. Areál nebyl udržován a velice zpustl. S rozvojem turistiky se zvýšil zájem o prostor pro stanování. Následně došlo v roce 1968 k předání areálu koupaliště a byl odkoupen chatový tábor pro aktivní složku tehdejšího Svazarmu-Automotoklub. Původní pozemek byl zastavěn hospodářským zázemím, rodinnými domy a chatami. Nastaly stavební úpravy vesměs prováděné svépomocí členy Automotoklubu a celý areál se nově rozrůstal. Od roku 1981 tento sportovně-rekreační areál nese název **Autokempink Konopáč-Heřmanův Městec**. Nad koupalištěm byla v červnu 1928 otevřena **Zákoutského stezka**. Pomník z žulového kamene připomíná ředitele školy K. J. Zákoutského, spisovatele a zakladatele místního Klubu českých turistů. V obci byla vybudována hasičská zbrojnice, vodovod, v bývalém písničku hřiště a rozveden plyn. Nedaleko zvoničky je upravená studánka, **naučná stezka** míjí nově revitalizované rybníky Houska, Rohlík a Herout. Konopáč je křižovatkou turistických značených cest i cyklostezek.

Původně náměstí Kinského, dnes Masarykovo náměstí, obklopuje z jižní strany zámek, východní stranu uzavírá dvůr Medov (bývalý hospodářský a úřednický dům), západní a severní strany tvoří fronty domů a v jeho centru stojí **pískovcová kašna**. Desetiboký bazén s kamenným parapetem je zdoben drážkováním jednotlivých polí. Fontánu kašny umístěnou na kamenném soklu tvoří dvě litinové přepadové mísy v podobě mušlí, na vrcholu ji zakončuje trojice mořských příšer. Je považována za kvalitní uměleckořemeslnou práci a pochází z roku 1848, kdy heřmanoměstecké panství spravovala Vilemína Kinská, vdova po knížeti Rudolfu Kinském, prvním majiteli z rodu Kinských. Na kamenném soklu fontány je umístěna ještě novější pískovcová deska s nápisem: **„Postaveno 1848, obnoveno 1988.“** Voda do kašny bývala vedena samospádem dřevěným potrubím pod parkem z místa na potoku Podolka nad „Horním mlýnem“. V roce 1945 se naposledy toto potrubí opravovalo, později byl přívod vody do kašny zastaven a kašna zela dlouhou dobu prázdnotou. K městskému vodovodnímu řádu byla připojena až po roce 1989 a opět plní svoji funkci. Součástí kompozice náměstí jsou dvě sochy, **socha sv. Jana Nepomuckého a sv. Václava**. Původně byla každá socha umístěna v ozdobném litinovém oplocení, do kterých se vstupovalo ze strany od zámku. v letech 1949–1951, kdy se na náměstí měnila parková úprava, byly litinové ploty odstraněny. **Sochu sv. Jana Nepomuckého** umístěnou západně od kašny, vytvořil z pískovce v roce 1729 neznámý barokní sochař. Socha, dobré umělecké hodnoty, stojí na podstavci představujícím obláček, je doprovázená dvojicí andílků, umístěná na trojdílném

soklu. Světec je zobrazen prostovlasý, jeho roucho tvoří hluboké pomačkané záhyby, v ruce drží krucifix. Postavy andílků, které jsou po stranách, jsou nositeli světcových atributů. Jeden z nich s prstíkem na ústech symbolizuje světcovu mlčenlivost při krutém výslechu, druhý s knihou světcovo postavení generálního vikáře. Na všech čtyřech stranách jsou latinské nápisy s chronogramem. **Nápisy mají charakter modliteb oslovujících světce.** Čelní nápis (na straně jižní) je umístěn v kartuši: „*Sem pojdte k Janovi vy, které šalebný svět neprávem obviňuje.*“ Boční (západní) strana soklu: „*V tísní jsem tě vzýval(a) na věky.*“ Východní bok soklu: „*Jan líbezný a mocný pomocník můj.*“ Strana zadní (severní): „*Slavná památka je rovna životu. Ty, který zde stojíš, věnuj obojímu pozornost. K slávě a uctění svatého Jana Nepomuckého, patrona, založila A : F : K.*“ Jedná se zřejmě o Antonii Františku Klepítkovou, manželku hraběcího hejtmána Jana Štěpána Klepítka, která nechala tuto sochu zhotovit. Na protější straně náměstí, mezi kašnou a Medovem se nachází **socha sv. Václava**, která se řadí mezi díla vysoce hodnocená. Plastika z pískovce pochází z roku 1723 a i v tomto případě neznáme jejího autora. Znárodnuje postavu sv. Václava v brnění, s přehozeným pláštěm, v pravé ruce drží vztyčené kopí s korouhví, levou rukou přidržuje štít s orlicí. Stojí na složitě profilovaném soklu zdobeném volutami a rokajovými plastikami. Vpředu na rokajové plastice je vytesán latinský nápis vybarvený černě a červeně: „*Ochraňuj svatý Václave všechny tyto své chráněnce. Učiň ochránče, ať se všichni radují v nebeské slávě.*“ Vzadu na soklu je vytesáno: „*Zřízena hrabětem Josefem Šporkem.*“

Medov byl původně hospodářský dvůr, který je svou historií a funkcí nedílnou součástí zámeckého areálu. Nejstarší písemná zmínka o dvoru Medov se týká majetkového převodu Viléma ml. z Oprštorfu, který **v roce 1591** prodal zámek se dvorem Janu Jetřichovi st. ze Žerotína. Při tomto převodu se poprvé setkáváme **s označením dvora Medov**. Název Medov je odvozován od německého Mädhof (Mädchenhof), to znamená **obydlí služek**. Další možné vysvětlení názvu je od příjmení Mediolánský, kterému prý poplužní dvůr patřil. Vznik dvora byl součástí stavební proměny středověké tvrze v renesanční zámek v 80. letech 16. století. Z ještě starší doby, kdy bylo město majetkem **Trčků z Lípy**, pocházejí historické fragmenty ostění okna a původního průjezdu začleněné do zdiva jihozápadního průčelí. Třicetiletá válka a zvláště požár roku 1623 výrazně poškodil většinu města, tedy i zámek, kostel, dřevěnou faru a i Medov. V urbáři panství, který nechala zpracovat Anna Marie Khyslová roku 1658, je podrobně sepsáno celé panství a o dvoře je zaznamenáno, že je pustý a zchátralý. Po prodeji panství Janu Karlu Šporkovi začíná i obnova Medova, kterou dokládá dendrologická analýza trámů stropu, podle níž bylo použité dřevo káceno mezi lety 1659 až 1661. Na 1. vojenském (josefském) mapování z let 1764–1768 je Medov zobrazen ještě jako jednokřídlá budova, která je orientovaná kolmo k zámeckému průčelí a tvoří východní stranu tzv. Malého náměstí. Na náměstí v tuto dobu již stály dvě sochy, sv. Jan Nepomucký a sv. Václav. Přestavba zámku v letech 1770 až 1784 do klasicistní podoby se dotýká pravděpodobně i přestavby hospodářského dvora Medova. Z období baroka se zachovaly u severní brány **zděné**

sloupy završené pískovcovými **plastikami klečících rytířů** datovanými do 18. století. Podle údajů kronikáře Františka Petra zdobily tyto soubory v době vlády Šporků vjezd do zámku. Pozdější mapová zobrazení z 19. století zachycují Medov už jako soubor několika budov postavený do čtvercového půdorysu, jehož východní stranu lemuje potok Podolka. **Stavební změny** nastaly i za nových majitelů rodiny Greiffenklaui, které se týkaly především rozšíření obytných místností a výstavby prostoru pro výkon úřední agendy. Podobu úřednického domu zachytil po jeho postavení poměrně podrobně soudní odhad heřmanoměstského panství datovaný k 13. 11. 1822. Popisuje ho jako **jednopatrovou zděnou budovu se čtvercovým půdorysem** a dvěma kamennými sklepy. V přízemí vpravo od vstupní brány byl umístěn byt ředitele úřadu s předsíní, světnicí pro čeleď a komorou. V horním poschodí k němu náležely ještě čtyři obytné místnosti, kuchyň a zděný altán. Vlevo od brány se nacházel byt hospodářského správce. Nad ním vedly schody do bytu lesmistra. K této budově patřil i hospodářský výklenek, **klenutá stáj pro 15 koní**, dvě menší stáje pro koně úředníků, dvě kůlny pro vozy a dva kurníky. Na půdě nad kůlnami byl seník. Při dalším soudním odhadu o pět let později je zaznamenán z části stáje nově vybudovaný byt pro strážce, vedle něho cihlové vězení. Nad stájí bylo zbudováno nové vystavěné patro pro úřednické kanceláře. Po roce 1828, kdy koupil panství Rudolf Kinský, byl při konečných úpravách fasád na konci 19. století nad průjezdem dvora umístěn štukový medailon s erbem rodu Kinských. V přízemí domu vlevo od vstupní brány s okny na náměstíčko bydlela v letech 1860 až 1868 rodina Karla Gutha, který byl zaměstnán jako důchodní knížete Ferdinanda Kinského. **24. 1. 1861 se zde narodil Jiří Guth-Jarkovský**, pedagog, spisovatel, ceremoniář na Pražském hradě, turista a představitel olympijského hnutí.

Ke zřízení zdejšího hřebčína dal podnět majitel heřmanoměstského panství kníže **Ferdinand Bonaventura Kinský** zrušením původní konírny v prostorách zámku. Postaven byl v roce 1875 naproti zámku na místě starších budov. Do koníren se vchází průjezdem s vraty domu č. 45 na Masarykově náměstí. Jde o soubor technických staveb v **novorománském** slohovém provedení. Tvoří je obdélná trojlodní cihelná stavba s dalšími čtyřmi menšími budovami uzavírajícími dvůr, mezi něž patřila i kovárna a psinec pro lovecké psy. Severně od dvora je ohrazený prostor jízdárny. Původně k hřebčínu náležely i rozlehlé pastviny a výběhy ve směru severním a Bažantnice. Ustájeno tu bylo asi 30 koní, a to hunteři, kočároví koně i poníci pro pólo. **Průčelí hlavní budovy** zakončuje trojúhelný štít lemovaný římsou. Nad průjezdem je slepé trojité okénko, v kruhových medailonech po stranách nad bočními vchody ciferník hodin a sluneční hodiny s letopočtem 1875. Zdivo vodorovně pásují dva červené odstíny cihel. Střední lodi prochází průjezdná hala prosvětlená průsvitnou střešní konstrukcí. V boční východní lodi se nacházejí muzejní postrojovna, galasedlovna a dále jednořadé nebo dvouřadé stáje. Západní boční loď obsahuje kočárovny a volnou stáj s posuvnými vraty, umývárnu pro koně a další drobné místnosti pro obsluhu. V pracovní **sedlovně** se nacházejí uzdy a sedla běžného typu pro výcvik koně pod sedlem. Na stěně visí obraz Pardubické parforsní společnosti, jeden z dalších obrazů zachycuje bývalý jockey klub. Protilehlé stěně dominuje trofej – **hlava neobyčejně laně z parforsních honů**, po stranách jsou umístěné hole pro koňské pólo. V **postrojovně** jsou uloženy různé druhy kočárových postrojů, chomoutkové (anglické) a poprsní (maďarské). Nejstarší

dochované **postroje jsou asi 200 let staré**, nejmladší byly vyrobeny pro oslavy 50 let trvání hřebčína. Postroje po rodu Kinských zdobí stříbro a jejich erby s třemi kančími zuby. Obrazy na stěnách zachycují výjevy z parforsních honů a připomínají slávu rodu Kinských. Sbírkou předmětů, které patřily rodu Kinských, uchovala tzv. **galasedlovna**. Jsou tu různé druhy uzd, uzdeček a sedel, sedla dámská, dostihová, na koňské pólo i kozlíková sedla pro předvádění cviků vysoké školy. Obraz knížete Ferdinanda Bonaventury Kinského vyjadřuje poctu stálému účastníku a podporovateli parforsních honů. Jeho žena kněžna Marie Kinská byla patronkou Pardubické parforsní společnosti a měla rozhodující hlas při přijímání nových členů. Syn **Karel Kinský byl prvním a jediným českým jezdcem**, který zvítězil s klisnou Zoedone ve Velké liverpoolské v Anglii v roce 1883. Najdeme tu obraz císařovny Alžběty na koni Zobeida z parforsních honů v Pardubicích. Císařovna si při návštěvě Heřmanova Městce v roce 1876 prohlédla zámek i hřebčín a darem od Ferdinanda Bonaventury Kinského a jeho ženy obdržela reprezentativní kočár. Jako jezdec hrající pólo je zachycen kníže **Oldřich Ferdinand Kinský**, poslední sídlící majitel na zámku. Po roce 1945 získal zámek i konírny stát. Konírny se staly součástí Výzkumné stanice pro chov koní ve Slatiňanech, v níž se soustřeďovali na regeneraci starokladrubského vraníka. Po roce 1918 se mělo stádo chované v Kladrubech nad Labem především pro potřeby císařského dvora postupně zlikvidovat. Plemeno **starokladrubského koně** – vraníků a běloušů – je charakteristické velkým rámcem, vysokou holenní akcí a klabonosem. V roce 1995 bylo kmenové stádo uznáno **kulturní památkou**. Jeho vrané stádo se chová v hřebčíně ve Slatiňanech a cvičí se i v Heřmanově Městci. Mladí hřebci, kteří tu procházejí výcvikem, jsou pak určeni k prodeji, sportovním účelům nebo plemenitbě. Od roku 1992 patří hřebčín v Heřmanově Městci pod Národní hřebčín Kladruby nad Labem.

Počátky historie heřmanoměsteckého zámku sahají zřejmě do osmdesátých let 16. století, kdy si začali budovat nové sídlo příslušníci rodu Oprštorfů. Dodnes jsou vedené dohady, zda předchůdcem dnešního zámku byla tvrz nebo nějaké jiné sídlo. Nejstarší doložení majitelé z rodu Heřmanů sídlili na **tvrzi v Mrdicích**, která se nacházela asi 1,5 km severním směrem od města. Od počátku 15. století náleželo město k panství lichnickému a jeho majitelé tu nesídlili. Roku 1538 koupili panství Andělové z Ronovce, kteří sídlili na tvrzi v nedalekých Morašicích. Mohl to být Zikmund z Ronovce, kdo si začal budovat stálé sídlo zde ve městě, doložené to ovšem nikde není. **Existenci zámku dokládají až listiny z roku 1591**, kdy panství prodává Vilém z Oprštorfu Janu Jetřichovi st. ze Žerotína. Třicetiletá válka způsobila velké škody ve městě i na zámku, pro který byl nejvíc ničující požár roku 1623. Kolem roku 1640 nechala hraběnka Anna Marie Khyslová, rozená Berková z Dubé, provést nutné opravy. Její urbář panství sepsaný v roce 1658 je nejstarším dochovaným pramenem s popisem zámecké budovy. V roce 1661 se novým majitelem celého panství stává Jan Karel svobodný pán Špork. **Šporkové** na zámku sídlili a dobře o něj pečovali. Po smrti hraběte Jana Šporka a rozdělení jeho majetku mezi syny připadlo zdejší panství v roce 1684 Ferdinandu Leopoldu Šporkovi. Zámek v tu dobu představovala jednopatrová kamenná budova se čtyřmi křídly krytá šindelovou střechou. Jeho základní dispozice se zachovala dodnes. Ve Strahovské knihovně v Praze jsou z té doby dochovány **kresby zámku od Jana Rudolfa Šporka, které jsou nejstarší obrazovou dokumentací města**. Po smrti Jana Josefa Šporka převzal heřmanoměstecké panství jeho mladší syn Jan Václav Špork. Úpravy v letech 1770–1784 dodaly budově klasicistní vzhled, změnil se i interiér. Roku 1794 prodali Šporkové panství svobodnému pánu Filipu Antonínu Karlovi z Greiffenklau.

Od jeho synů v r. 1828 koupil panství **Rudolf Kinský**. Kníže Kinský byl vzdělaný člověk, přátelil se s mnoha českými vlastenci, přivedl na zámek **Františka Palackého**. Za Kinských byl zámek velmi často přestavován a upravován. Velké změny nastaly i během správcovství Vilemíny Kinské, vdovy po Rudolfovi, kdy byla také vybudována pseudogotická nárožní věž, která vystřídala starší věž barokní. Ferdinand Bonaventura Kinský přebudovával zámek na **reprezentativní sídlo** a nechal přemístit konírny do míst naproti zámku. Poslední větší stavební úpravou byla přístavba jihovýchodního křídla v letech 1932–1933, kdy zámek vlastnil Oldřich Ferdinand Kinský. Celkem se v zámku nacházelo **103 místností**. Na hlavním průčelí nad vchodem do zámku je umístěn **znak rodu Kinských**. Chodby zdobí obrazy a rytiny s výjev z honů, vykládané skříně a vitríny s porcelánem. Vzácná jsou barokní zeleně glazovaná kamna a v bývalé jídelně vykládaný strop z modřínového dřeva. Na vstupním schodišti se dochoval velký obraz knížete Štěpána Viléma Kinského, v zámecké knihovně obraz knížete Rudolfa Kinského. Poslední majitel Oldřich Kinský zemřel roku 1938 a jeho žena Katalina s dětmi emigrovala. V roce 1945 byl Kinským majetek vyvlastněn a zámek využívalo ministerstvo zahraničí. V roce 1952 v něm byl zřízen Domov pro seniory hlavního města Prahy. K zámeckému areálu náleží i **přírodně krajinářský park s arboretem**. Rozsáhlý park s rybníkem, který navazoval na starší zámeckou zahradu, nechal vytvořit roku 1784 z dřívější obory Jan Václav Špork. S přeměnou parku podle anglického vzoru se začalo brzy po koupi rodinou Kinských. Na park volně navazují další lesní porosty – Bažantnice a Palác, které jsou součástí přírodního parku. Vlastníkem zámku a parku je hlavní město Praha.

Obec Chotěnice se nachází na severní straně úpatí Železných hor v okrese Chrudim na samostatném katastrálním území Chotěnice, 2 km jihovýchodním směrem vzdálená od správního centra Heřmanova Městce. Severním směrem pod Chotěnicemi se nachází několik domů a objektů pro podnikání osady Nový Dvůr, východně leží obec Morašice, jižním směrem 1 km vzdálený Radlín a za ním 2 km na jih Úherčice spojené se Zdechovicemi. Ze západu jsou chráněné lesem s **vrchem Palác**, z ostatních stran jsou obklopeny poli. Vrchol Paláce dosahuje výšky 382 m nad mořem, vesnice leží mezi vrstevnicemi 330 a 350 m nad mořem. Zastavěná část obce je přibližně 750 m dlouhá a 200 m široká, rozložená ve svahu, svažitost terénu při silnici směrem ze Seče klesá asi 70 cm na 10 m. Nejstarší dochovaná zpráva pochází z roku 1485 a týká se **rodu Kubanů**. Panský dvůr v Chotěnicích byl v té době značně rozlehlý. Od založení Vilémova dvora Vilémem ml. z Oprštorfu, (dnešního Nového Dvora) v r. 1588 se staly Chotěnice součástí heřmanoměstecského panství. V období 16. a 17. století byly Chotěnice malou vsí s několika většími grunty. Během třicetileté války vesnice zchudla, v roce 1677 byl počet osob starších 12 let dokonce jen 24. V 17. století se tu nacházela rychta, lom kamene a rybník s kapry. Na rozvoj obce mohl mít vliv i kamenolom. Těžil se tu **kámen** ze skály, která se vypínala na návsi až nad střechy okolních domků a která tak byla zcela zlikvidována a do dneška po ní nezbyla sebemenší stopa. Koncem 18. stol. měly Chotěnice 20 popisných čísel. V roce 1853 bylo zaznamenáno společně s Novým Dvorem 134 domů a 1091 obyvatel, v roce 1913 bylo spočítáno v 64 domech 494 obyvatel. K dalšímu srovnání

uvádíme rok 1991, tehdy to byly 102 domy s 262 osobami, roku 2001 tu žilo 286 obyvatel a roku 2009 bylo sečteno 119 domů, v roce 2021 je trvale přihlášených občanů 304. Původní **zemědělské usedlosti** obce s domy se sedlovou střechou byly stavěné většinou kolmo k silnici. Ve značné části jednotlivých pozemků jsou původní hospodářské budovy a stále již zbourány nebo přestavěny. Od roku 1964 spadá obec správou pod město Heřmanův Městec jako jeho místní část. Stejně tak i sousední malá obec Radlín. Kronika obce zaznamenává události od roku 1924. Elektrina byla do obce přivedena v roce 1942, vodovod byl zaveden v letech 1964–1967, kanalizace se budovala v letech 1977–1979. **Hostinec Na Kopečku** v křižovatce při silnici směrem na Vápenný Podol a Morašice je orientačním místem na kraji vesnice, pochází z roku 1928. Jeho taneční sál patřil k největším na Chrudimsku. Nepostradatelnou součástí života obce je **Sbor dobrovolných hasičů Chotěnice, Radlín**, který byl založen v roce 1903. Nová požární zbrojnice byla vybudována v roce 1961. Při silnici vedoucí na Morašice za hasičskou zbrojnicí je umístěn **pomník padlým obětem první světové války** odhalený v roce 1927. Byl sem přemístěn z návsi v roce 1974. Na návsi nedaleko rybníka stojí od roku 1863 **kaplička sv. Václava**. Je obklopena pěti lípami. Byla postavena podle plánu tehdejšího zednického mistra pana Čeňka Kočího z Heřmanova Městce. Zděná stavba má otevřenou nástavbu pro zvonek a nad ní je umístěn pískovcový kříž. Na oltáři uvnitř kaple je umístěna busta sv. Václava. V roce 2004 byla provedena členy Sboru dobrovolných hasičů její celková oprava.

Osada Radlín se nachází jihovýchodním směrem od Heřmanova Městce, ke kterému náleží jako jeho místní část. Vzdálená je od něho asi 3 km za lesem Palác se stejnojmenným s vrchem, který dosahuje výšky 382 m nad mořem. Východně pod vrcholem Paláce u vodárny, od silnice vedoucí k Vápennému Podolu, klesá k osadě slepá odbočka lemována stromořadím. Vesnička leží ve výšce mezi vrstevnicemi 360 a 370 m nad mořem, má přibližně tvar kruhu s průměrem kolem 250 m. Je spojována s obcí Chotěnice, od které je vzdálena asi 1 km a tam také katastrům náleží. Katastrální území vykresluje přibližně obdélník se šířkou nepatrně přes 1 km a délkou necelé 2 km, celková rozloha katastrálního území Chotěnice podle svazku Parcelního protokolu z roku 1941 je něco málo přes 231 ha. Náleží sem i **Nebeský rybník** ležící jižním směrem od Chotěnic a nově budovaný soukromý rybník severovýchodně od Radlína. Vesnice leží v místě s krásným výhledem do kraje, za pěkného počasí je vidět až k pohraničním horám. **O dávné minulosti** obce se dochovalo jen velmi málo. Mezi nejstarší zmínky patří **záznamy z 15. století** o majetkových záležitostech a sporech v nejstarší heřmanoměstecké knize purkrechtní, kdy Radlín náležel pod heřmanoměstecké vrchnostenské panství, pod chotěnickou rychtu. V době **třicetileté války** byla jeho existence ohrožena, z původních čtyř usedlostí, které se tu nacházely v roce 1572, zůstala po skončení války obydlena pouze jedna. Mohla dopadnout jako některé jiné osady v okolí, které v této době zanikly. Tehdy byla vesnice zapisována pod názvem Radlice. Další roky a staletí se ves obnovovala a roku 1826 bylo obsazeno 13 domů s 95 obyvateli. Domy tu většinou stály kolmo k silnici a byly kryté sedlovými střechami. Tento stav obyva-

tel se dlouhou dobu neměnil, při dalším sčítání v roce 1910 měl Radlín zaznamenáno 14 domů s 89 obyvateli. Podle sčítání v roce 1991 žilo v 15 domech 36 obyvatel, v roce 2021 to bylo obyvatel 30. S Chotěnicemi byl Radlín spojován i v době založení **kroniky** v roce 1924. K roku 1940 je zaznamenáno, že z nařízení úřadů musel přistoupit k Chotěnicím jako jednotná obec. Obě obce Chotěnice i Radlín ztratily úřední samostatnost v roce 1964 a výkon státní správy byl přenesen na Heřmanův Městec. Elektřina byla do obce přivedena v roce 1947, vodovod mohli občané využívat od roku 1973, kanalizace se budovala v letech 1977–1979. Na jeho návsi poblíž rybníka stojí malá církevní památka z roku 1884 – v ohradce pískovcová socha sv. Jana Nepomuckého a nová dřevěná zvonička s letopočtem 2004 doplněná původním zvonkem. Důležitý pro život obou obcí je Sbor dobrovolných hasičů Chotěnice, Radlín, který byl založen v roce 1903. Při sčítání obyvatel v roce 2001 žilo v Radlíně 39 obyvatel, v roce 2021 bylo zapsáno 30 trvale přihlášených osob.

**vydalo město Heřmanův Městec v roce 2015 u příležitosti výročí
690 let od první dochované písemné zmínky**

třetí upravené vydání v roce 2022

Text: Mgr. Eva Bočková

Grafická úprava: Mgr. art. Aneta Jelínek / Mapové podklady: Pavel Vítek

Fotografie: Aneta Jelínek, Otakar Volejník, Martin Chytil, Arhiv města H. M.

Tisk: Tiskárna HGR Litomyšl

www.hermanuv-mestec.cz